

Народна банка на
Република Северна
Македонија

Европски фонд за
Југоисточна Европа

Финтек-стратегија за финансиски регулатори, 2023 - 2027

**Искористување на можностите и придобивките од
технолошките иновации во финансискиот систем**

април 2023 година

Содржина

Вовед	4
I. Финтек-стратегија за регулаторите.....	7
1. Мотив за Финтек-стратегија за регулаторите	7
2. Визија за финтек-секторот од перспективата на регулаторите.....	9
3. Стратегиски цели и акциски планови за постигнување на визијата на регулаторите .	9
4. Координиран пристап на регулаторите заради спроведување на Финтек-стратегијата за регулаторите.....	13
5. Рамка за управување и механизам за надзор на спроведувањето на препораките за регулаторите.....	14
6. Процес на спроведување на препораките за регулаторите и предвидена временска динамика.....	16
7. Клучни ризици и предизвици во спроведувањето на Финтек-стратегијата за регулаторите.....	17
8. Следење и оценка на прогресот	18
Прилог: Распоред со индикативна временска динамика за спроведување на препораките за регулаторите.....	19

Вовед

Технолошките иновации во областа на финансиите, или скратено „финтек“, се моќен двигател за раст на економиите и имаат огромен потенцијал за трансформација на финансиските услуги. Кратенката финтек, како и многу други примери на генерички термини, може да има различни значења во зависност од контекстот. Таа може да се однесува на почетни бизниси или основани компании коишто работат во финансискиот сектор и компании коишто имаат деловни модели засновани на иновативни технологии. Терминот „финтек“ може да се однесува и на самите технологии, без оглед дали тие се применуваат од нови компании или, пак, се предмет на истражување од традиционалните учесници на пазарот, како што се банките¹.

Имајќи го предвид потенцијалот на современите технологии и нивната примена во финансиите, Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) во 2018 година иницираше проект за поставување на основите за трансформација на финансиски систем во Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: РСМ), предводена од финтек-секторот. Проектот се оствари преку Европскиот фонд за Југоисточна Европа (во понатамошниот текст: ЕФСЕ) којшто обезбеди финансиска поддршка и експертиза.

Проектните активности започнаа во 2018 година со јакнење на капацитетот и свесноста на вработените во Народната банка за значењето на иновациите во финансиските услуги. По примерот на други централни банки, Народната банка во 2019 година формира работна група за финансиски технологии со експерти од различни организациски единици. Оваа работна група до крајот на годината ја создаде [Портата за иновации](#), како платформа за комуникација со иновативната бизнис-заедница (во понатамошниот текст: финтек-секторот) и обезбедување насоки поврзани со регулативата за лицензирање на нивните деловни идеи. Во тој период, Народната банка заедно со Министерството за финансии беа активно вклучени во процесот на усогласување на регулативата за платежните услуги и платните системи, со директивите ПСД2 на ЕУ, ЕМД2, ПАД, СФД, ИФР и некои одредби од регулативата на СЕПА².

¹ Според Одборот за финансиска стабилност терминот „финтек“ се дефинира како: „технолошки овозможена финансиска иновација што може да доведе до нови деловни модели, апликации, процеси или производи со придружен материјален ефект врз финансиските пазари и институции и обезбедувањето финансиски услуги“.

² Со Законот за платежни услуги и платен промет се изврши усогласување со Директивата 32015L2366 на Европскиот парламент и на Советот на Европската Унија за платежните услуги на внатрешниот пазар (CELEX бр. 32015L2366), Директивата 32009L0110 на Европскиот парламент и на Советот на Европската Унија за електронски пари (CELEX бр. 32009L0110), Директивата 01998L0026-20190627 на Европскиот парламент и на Советот за конечност на порамнувањата и системи за порамнување на хартии од вредност (CELEX бр. 01998L0026-20190627), Директива 32014L0092 на Европскиот парламент и на Советот за споредливоста на надоместоците коишто се однесуваат на платежните сметки, пренесување на платежните сметки и пристап до платежните сметки со основни функции (CELEX бр. 32014L0092), Регулацијата 32015R0751 на Европскиот парламент и на Советот на Европската Унија за заменски надоместоци за картично засновани платежни трансакции (CELEX бр. 32015R0751) и Регулацијата 02012R0260-20140131 на Европскиот парламент и на Советот на Европската Унија за воспоставување технички и деловни барања за кредитни трансфери и директни задолжувања во евра (CELEX бр. 02012R0260-20140131).

Кон крајот на 2019 година, сите финансиски регулатори во РСМ³ (во понатамошниот текст: регулатори) ја потврдија потребата за развој на финтек-секторот во РСМ и се согласија за донесување Национална финтек-стратегија во иднина, доколку се покаже дека тоа е остварливо. Сепак, тие сметаа дека, пред да се почне со подготовка на Националната финтек-стратегија, треба да се мапира екосистемот, да се согледаат иницијативите коишто се преземаат од сите засегнати страни, да се идентификуваат придобивките од развој на финтек-секторот во земјата и да се согледаат евентуалните потенцијални пречки за развој на пазарот на финансиски услуги.

За таа цел се пристапи кон сеопфатно истражување на екосистемот и во текот на октомври 2020 година се спроведе Анкета. Во Анкетата учествуваа 220 испитаници од различни сегменти на екосистемот, при што мнозинството од нив (90%) ја потврдија потребата за трансформација на финансискиот систем во РСМ, предводена од финтек-секторот. Наодите од анкетното истражување покажаа дека технолошките иновации во областа на финансиите носат значителни придобивки за потрошувачите и за малите бизниси. Модернизацијата и усогласувањето на финансискиот систем со најдобрите меѓународни практики може да ѝ помогне на РСМ во процесот на интеграцијата во ЕУ. Финтек-секторот исто така има тенденција да ја зголеми финансиската инклузија. Истражувањето ги нагласи и клучните ризици, предизвици, како и регулаторните пречки коишто го ограничуваат развојот на пазарот на финансиски услуги. Врз основа на резултатите од анкетното истражување се подготви [Студија за оценка на остварливоста на финтек во РСМ](#).

Во јули 2021 година се донесе одлука за продолжување на проектот со ЕФСЕ заради изработка на Финтек-стратегија за РСМ (во понатамошниот текст: Национална финтек-стратегија). Носител на проектот повторно беше Народната банка, којашто обезбеди координација и консултативни состаноци со засегнатите страни од финтек-екосистемот, ги насочуваше активностите и имаше придонес во подготовката на сите документи.

Заради обезбедување независност на регулаторите и соодветно раздвојување на активностите, целите и интересите на регулаторите од оние на останатите заинтересирани страни, се изработија два стратегиски документа коишто заедно ја сочинуваат Националната финтек-стратегија:

- 1) Финтек-стратегија за финансиски регулатори (во понатамошниот текст: Финтек-стратегија за регулатори) и
- 2) Стратегија за финтек-инновации и претприемаштво (во понатамошниот текст: Стратегија за финтек-претприемачи).

Поставувањето Национална финтек-стратегија претставува завршница на активностите на проектот на ЕФСЕ за поставување на основите за трансформација на финансискиот систем во РСМ предводена од финтек-секторот. Националната финтек-стратегија претставува стратегиски документ којшто се заснова на премисата дека трансформација на

³ Народната банка на Република Северна Македонија, Министерството за финансии, Комисијата за хартии од вредност, Агенцијата за супервизија на осигурување и Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување.

финансискиот систем во РСМ, предводена од финтек-секторот, не би можела да успее без координиран пристап на сите засегнати страни во екосистемот.

I. Финтек-стратегија за регулаторите

Финтек-стратегијата за регулатори се однесува на регулаторните аспекти поврзани со трансформацијата на финансискиот систем предводена од финтек-секторот. Овој дел ги содржи препораките за регулаторите и дава осврт на воспоставената рамка за управување, којашто обезбедува координиран пристап на регулаторите и соодветен механизам за надзор на спроведувањето на препораките од Финтек-стратегијата за регулаторите.

1. Мотив за Финтек-стратегија за регулаторите

Придобивките од развојот на иновациите во финансиите се повеќекратни, поради што претставуваат поттик за преземање активности за спроведување трансформација на финансискиот систем, предводена од финтек-секторот. Според Извештајот на Експертската група на ЕУ за регулаторни пречки поврзани со финансиските иновации (РОФИЕГ)⁴, развојот на иновациите во сферата на финансиите може да донесе четири придобивки:

1. Пазарните учесници може да понудат финансиски услуги по пониска цена;
2. Пазарните учесници може да развијат поширока лепеза производи и услуги, со што ќе се прошири изборот на потрошувачите и компаниите, а преку тоа потенцијално ќе се обезбедат подобри можности за финансирање;
3. Одредени производи или услуги може да се доближат до потрошувачите или компаниите;
4. Финтек-секторот може да се користи за да се постигне поефикасна регулатива и усогласеност со најдобрите меѓународни практики.

Сепак, РОФИЕГ нагласува дека придобивките од финтек-секторот не можат да се остварат во целост доколку регулаторната рамка е нејасна, фрагментирана или отсутствува. Во Европа, РОФИЕГ е на став дека усогласувањето и разјаснувањето на регулативата и мерките за надзор ќе обезбедат ефективна алатка за поддршка на развојот на финтек-секторот во ЕУ.

Меѓународното искуство покажува дека пазарите на финансиски услуги се продлабочуваат со зголемувањето на регулаторната сигурност. Оттука, регулаторната сигурност ги охрабрува претприемачите да ги пласираат на пазарот своите потфати или производи и им овозможува доверба. Слично, инвеститорите се поподготвени да финансираат иновативни идеи кога ризикот од регулаторна несигурност е отстранет или е незначителен. Воедно, приватниот сектор е поподготвен за соработка со финтек-компаниите во зародиш, доколку тие се формално регулирани, а правата на потрошувачите се заштитени.

Регулаторните пречки може да оневозможат одредени иновативни идеи да се појават на пазарот. Поради тоа, интервенцијата од страна на регулаторите којашто овозможува утврдување на пречките и отстранување или ублажување на обемните регулаторни барања

⁴ Експертска група на Европската комисија за регулаторни пречки за финансиските иновации (РОФИЕГ): „[30 препораки за регулатива, иновации и финанси](#)“, декември 2019 година, страница 10.

за компаниите, коишто се во рана фаза од својот развој и коишто немаат финансиски средства, претставува важен предуслов во еволуцијата на еден финтек-пазар. Флексибилноста и отвореноста за промена на регулаторното опкружување укажува дека регулаторните пречки ќе бидат отстранети со цел да се поттикнат иновации и дека регулаторите овозможуваат поддршка на иноваторите и на компаниите коишто се во рана фаза на развој.

[Студија за оценка на остварливоста на финтек во РСМ](#) посочува на слични придобивки како оние во Извештајот на РОФИЕГ, но и на некои други. Поконкретно, во случајот на РСМ, испитаниците во Анкетата посочуваат на следниве придобивки од финтек-секторот:

- Модернизација на финансискиот систем според новите трендови, како и модернизирање на законската регулатива;
- Поголем избор, повеќе придобивки и способност за подобро управување со личните финансии преку користење дигитални канали;
- Усогласување на финансискиот систем на РСМ со најдобрите меѓународни практики, преку што посакуваната интеграција на земјата со ЕУ станува поизвесна;
- Унапредување на ефикасноста на финансискиот систем, со можност за преточување на пониските трошоци во поевтини финансиски производи;
- Зголемување на пристапот до финансии за поединци и мали бизниси коишто не се ефикасно опслужени од традиционалните финансиски институции;
- Зголемена конкуренција во финансискиот систем (со дозволување влез на нови учесници на пазарот) којашто може да донесе поголем избор и подобри можности за клиентите.

Според одговорите на различните групи испитаници коишто учествуваа во Анкетата, регулативата е еден од најзначајните предизвици за иноваторите во финансиските услуги. Без регулаторна сигурност, иноваторите честопати не се подготвени да донесат нови производи и услуги на пазарот. Анкетното истражување покажа дека тековната регулатива не е усогласена со некои од новите деловни модели од финтек-секторот, како што се позајмување пари на физички лица или компании коишто преку онлајн услуги ги поврзуваат кредиторите со позајмувачите, платформи за групно финансирање, или даватели на услуги за иницирање плаќања од трети лица (овој деловен модел би можел да се развива со почнувањето на примената на новиот [Закон за платежни услуги и платни системи](#)).

Иноваторите изразуваат желба за поголема отвореност и поддршка од страна на регулаторите, со која ќе се зголеми довербата во нив и ќе бидат поддржани во процесот на создавање иновации на пазарот на финансиски услуги.

Регулаторите во РСМ се согласни дека финтек-секторот може да ја поттикне конкуренцијата, а со тоа да го унапреди и нивото на квалитет на финансиските услуги и да обезбеди поголем и поедноставен пристап до финансии. Преку Портата за иновации на Народната банка пристигнуваат прашања од повеќе заинтересирани страни од земјата и странство, коишто бараат регулаторни насоки за лицензирање. Регулаторите, исто така, го

подржуваат воспоставувањето регулаторна средина (англ. Regulatory Sandbox), што дозволува тестирање на иновативните бизнис-идеи, а воедно нуди можност за разбирање на новите деловни модели коишто доаѓаат на финансиските пазари и начинот на нивно регулирање.

2. Визија за финтек-секторот од перспективата на регулаторите

Финтек-стратегијата за регулаторите ја има следнава визија:

1. Флексибилност и отвореноста за промена на регулаторната рамка заради поттикнување конкуренција во интерес на потрошувачите и на финансискиот систем;
2. Поттикнување иновации во финансискиот систем, во интерес на физичките лица и компаниите, преку утврдување и отстранување на регулаторните пречки;
3. Зголемување на отпорноста и стабилноста на финансискиот систем. Со користење иновативни финтек-решенија да се постигне повисока оперативна ефикасност, подобро управување со ризикот и подобра регулаторна усогласеност на финансиските институции.

3. Стратегиски цели и акциски планови за постигнување на визијата на регулаторите

Остварувањето на визијата за финтек-секторот од перспектива на регулаторите подразбира спроведување повеќе препораки со детални акциски планови.

- 1. Создавање регулаторно окружување за банките и другите даватели на финансиски услуги во РСМ,** погодно за иновации, претприемаштво и конкуренција во интерес на финансиската вклученост и финансиската стабилност.
 - а. Формирање Центар за иновации од страна на регулаторите (англ. Cross - Regulatory Innovation Hub).
- 2. Создавање средина за тестирање на иновативните решенија пред да се воведат на пазарот на финансиски услуги (сендбокс).** Некои иновативни деловни модели може да не се опфатени со тековната регулаторна рамка, поради што би можеле да се тестираат во контролирана околина, под надзор и без санкции од регулаторите.
 - а. Воспоставување регулаторна тест-средина, како алатка за тестирање на функционалноста на иновативните решенија во контролирана регулаторна околина.
- 3. Регионална и меѓународна соработка на регулаторите.** Поттикнувањето соработка со други регулатори од регионот, како и со релевантни меѓународни институции е со цел да се забрза развојот на финтек-секторот преку размена на идеи и олеснување на можноста за излез на домашните финтек-компаниии на поголеми пазари надвор од земјата (прекугранична експанзија).

а. Поттикнување формална и неформална регионална и меѓународна соработка и склучување договори.

4. Приспособување на организациската поставеност кај регулаторите за развој и поддршка на иновациите во финансискиот систем, без да се загрози остварувањето на нивните клучни функции, вклучително и на супервизорските надлежности.

а. Регулаторите ја разгледуваат и ја преуредуваат нивната организациска поставеност за да можат позитивно и со соодветен капацитет да одговорат на развојот и поддршката на иновациите во финансискиот систем, притоа водејќи сметка да не се загрози тековното работење.

5. Градење капацитети на регулаторите. Регулаторите имаат соодветно знаење и капацитет за поддршка на финтек-секторот.

а. Регулаторите развиваат и спроведуваат програми за обуки и градење капацитети за вработените.

6. Приспособена рамка за заштита на потрошувачите на финансиски услуги. Рамката за заштита на потрошувачите на финансиски услуги обезбедува сигурност за потрошувачите при користењето на иновативните дигитални производи и услуги.

а. Процена на можноста за приспособување на регулаторната рамка за заштита на потрошувачите за новите финансиски услуги засновани на финтек.

б. Процена на можноста за формирање Народен правобранител за финансиски услуги.

7. Процена на регулаторните пречки – Да се утврди и да се преоцени оправданоста од постоењето регулаторни барања, коишто се ограничувачки за развојот на финтек-субјектите во раната фаза од нивниот развој.

а. Регулаторите ги оценуваат регулаторните пречки за развојот на финтек-секторот, осмислуваат стратегија за намалување на регулаторните барања или недоследности во регулаторната рамка.

8. Проактивен пристап на регулаторите во однос на појавата на нови деловни модели. Регулаторите треба да ги осознаат новите деловни модели засновани на финтек, за да можат да го приспособат регулаторниот пристап на таквите иновативни идеи и да ги забрзаат промените предводени од иновациите во финансиските услуги.

а. Регулаторите можат, преку истражување и соработка со други регулатори, да ги идентификуваат и да ги осознаат новите деловни модели засновани на финтек коишто може да се појават во РСМ. Соодветно на тоа, тие можат

проактивно да ја приспособат регулаторната рамка за да обезбедат услови за појава на овие деловни модели на домашниот пазар.

9. Процена на ризиците од финтек. Покрај поддршката на конкуренцијата и иновациите, активностите на регулаторите треба да бидат насочени кон навремено и сеопфатно препознавање и процена на ризиците од влијанието на иновациите во финансиските услуги врз стабилноста на финансискиот систем и заштитата на потрошувачите.

а. Регулаторите на редовна основа спроведуваат сеопфатна процена на ризикот за да го проценат влијанието на поотворената регулаторна средина врз иновациите и конкуренцијата поттикната од финансиската технологија.

10. Обезбедување регулаторна јасност и конзистентност во примената на законите и други прописи коишто имаат влијание врз развојот на финтек-секторот. Се очекува дека јасната регулатива стимулативно ќе влијае врз динамиката на развојот на дигиталните финансиски услуги и на финтек-производите.

а. Регулаторите обезбедуваат соодветни регулаторни насоки преку кои ќе се овозможи правилна, јасна и конзистентна примена на одредени законски и подзаконски одредби коишто имаат влијание врз развојот на финансиската технологија.

11. Постпандемичен извештај за утврдување на предизвиците и согледување на можностите коишто ги нуди развојот на финтек-секторот. Пандемијата предизвикана од вирусот ковид-19 го нагласи постоењето на одредени пречки за развој на дигиталните финансиски услуги. Преку процена на влијанието на пандемијата врз развојот на дигиталните финансиски услуги, треба да се утврдат пречките, но и можностите за развој на иновативни решенија во областа на финансиите.

а. Регулаторите подготвуваат извештај за влијанието на пандемијата на ковид-19 врз финансискиот систем, развојот на иновативните дигитални финансиски услуги.

12. Отстранување на пречките за небанкарските платежни институции. Давателите на небанкарски платежни услуги не треба да се соочуваат со регулаторни, комерцијални или оперативни предизвици, што го оневозможуваат воведувањето иновативни и економични решенија за плаќање, во интерес на потрошувачите, малите бизниси и е-трговците. Отстранувањето на пречките е предуслов за влез на повеќе даватели на платежни услуги на пазарот.

а. Народната банка ќе ги оцени практичните и регулаторните пречки коишто постојат за небанкарските даватели на плаќања по почнувањето со примената на новата регулаторна рамка за плаќање и ќе ја процени потребата за нивно надминување.

13. Брз и едноставен трансфер на платежните сметки на потрошувачите од традиционалните финансиски институции во новите финтек-субјекти. Брзата и лесна процедура ќе овозможи подобро корисничко искуство за клиентите, поголем избор и пониски цени на финансиските услуги.

а. Регулаторите треба да ги утврдуваат пречките за полесен пренос на сметките на клиентите (на пример, административни пречки со кои се оневозможува клиентот да ја смени сметката) и преземаат соодветни активности за нивно надминување.

14. Соработка на регулаторите со финтек-заедницата. Регулаторите соработуваат со финтек-заедницата во процесот на изработка на регулативата за да може подобро да ги разберат финансиските иновации и амбиентот на финтек-компаниите во зародиш. На тој начин, регулаторите подобро одговараат на потребите на пазарот и заземат проактивен став кон регулаторните промени, за да се приспособат кон новите деловни модели од финтек-секторот, финтек-производи или услуги.

а. Воспоставување форум за комуникација со финтек-заедницата, здруженијата, инвеститорите, образовните институции, давателите на технолошки услуги;

б. Регулаторите дефинираат планови со конкретни активности за редовна соработка со финтек-заедницата.

15. Планови за уредно справување со финтек-компаниите ако доживеат неуспех или ако излезат од пазарот. Плановите имаат за цел да ја минимизираат штетата за потрошувачите, да го ограничат ризикот од зараза во финтек-секторот и да ги ограничат негативните ефекти врз целокупниот финансиски сектор, во случај некоја нова компанија или нов производ да заврши со неуспех.

а. Регулаторите треба да ја разгледаат можноста од воведување регулаторно барање за изработка на планови за уредно справување со финтек-компаниите ако доживеат неуспех или ако излезат од пазарот. Овие планови би се разгледувале во постапката за нивното лиценцирање и би се вршела нивна последователна супервизорска оценка.

16. Отворени финансии - Регулативата им олеснува на финансиските институции да ги отворат податоците на клиентите (со нивна согласност) на лиценцирани трети страни коишто обезбедуваат услуги со додадена вредност и им овозможуваат на потрошувачите и бизнисите подобро да управуваат со своите финансии или ефикасно да ги спроведуваат трансакциите.

а. Регулаторите и надлежните министерства од Владата на РСМ треба да ја испитаат можноста за развој на регулативна и деловна рамка за отворени финансии.

17. Ефикасни и ефективни регулатори со помош на користење на технологијата. Регулаторите се поефективни и поефикасни со користење технолошки решенија и може да ја подобрат супервизијата на институциите од финансискиот систем.

а. Регулаторите истражуваат како да ја подобрат ефикасноста и ефективноста преку усвојување технолошки решенија како што се „суптек“ (Suptech) и „ректек“ (Regtech).

18. Регулаторите ги разбираат последиците од воведувањето дигитална валута на централната банка (англ. CBDC) за финтек-секторот. Соодветно, ги дефинираат потребните стратегии со цел да ги искористат можностите и да ги ублажат ризиците од воведувањето дигитална валута на централната банка.

а. Можностите, предизвиците и влијанието на дигитална валута на централната банка (англ. CBDC) врз развојот на финтек-секторот се јасни и разбрани.

4. Координиран пристап на регулаторите заради спроведување на Финтек-стратегијата за регулаторите

Со цел да се овозможи поддршка на развојот на иновациите во финансиските услуги во земјата е потребен координиран пристап од страна на регулаторните органи на финансискиот систем – регулаторите. Оттука, регулаторите надлежни за одделните сегменти на финансискиот систем: Народната банка на Република Северна Македонија (НБРСМ), Министерството за финансии (МФ), Комисијата за хартии од вредност (КХВ), Агенцијата за супервизија на осигурувањето (АСО) и Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување (МАПАС) во март 2022 година потпишаа Меморандум за соработка за создавање услови за поддршка на развојот на иновациите во финансискиот систем во РСМ.

Главната цел на Меморандумот е да обезбеди услови за поддршка на иновациите, конкурентноста и пристапот до финансии, а притоа имајќи ја предвид заштитата на потрошувачите и инвеститорите и заштитата на финансискиот систем во целина. Соработката којашто се воспоставува со потпишувањето на Меморандумот се однесува на изработување и спроведување на препораките коишто се во надлежност на регулаторите, а коишто ќе бидат составен дел на Националната финтек-стратегија.

Еден од основните механизми на соработка на регулаторите при комуникацијата со финтек-секторот е воспоставување заеднички Центар за иновации и регулаторна средина за тестирање на иновативни деловни модели (сендбокс). Документот со детални финтек-препораки за регулаторите содржи детална разработка на овие два комуникациски механизми со финтек-секторот, коишто имаат висок приоритет во спроведувањето.

Соработката на регулаторите нуди повеќе предности:

- **Поедноставен и поефикасен процес на лиценцирање на нови учесници на финансискиот пазар.** Пред да пристапат кон формално поднесување барање за лиценцирање кај надлежниот регулатор, заинтересираните субјекти може да се обратат до Центарот за иновации и да ги обезбедат потребните информации поврзани со документацијата и постапката за лиценцирање. Често, комплексната регулатива и сложените постапки за лиценцирање претставуваат отежнувачки фактор при почнување нов бизнис, особено за малите компании. Токму улогата на заедничкиот Центар за иновации е да го олесни влезот на нови субјекти, преку обезбедување правно необврзувачки совети и да ги насочи заинтересираните субјекти кон надлежните регулатори и други институции, доколку за тоа има потреба. Значењето на заедничката соработка и координација меѓу регулаторите е особено видливо кога деловниот модел на одреден субјект е предмет на регулирање и лиценцирање на неколку регулатори.
- **Конвергенција на супервизорските практики и унапредување на капацитетот на регулаторите.** Секој регулатор може да биде на различно ниво на развој со различно ниво на капацитет и знаења. Оттука, иновациите се директно условени од капацитетот на регулаторот, односно подготвеноста и способноста да се ангажира околу иновативните финтек-субјекти. Соработката на регулаторите преку заедничкиот Центар за иновации и регулаторната средина (сендбокс) ќе овозможи приближување на супервизорските практики и воедначување на нивото на развој на регулаторите.

5. [Рамка за управување и механизам за надзор на спроведувањето на препораките за регулаторите](#)

Во основата на координираниот пристап на финансиските регулатори за ефикасно спроведување на препораките од Стратегијата е **Меморандумот за соработка за создавање услови за поддршка на развојот на иновациите во финансискиот систем во РСМ.**

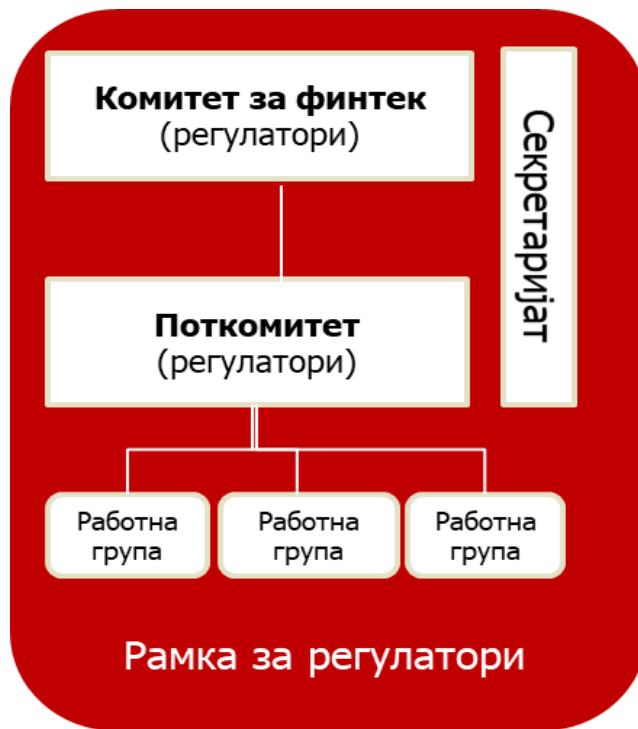
Со потпишувањето на Меморандумот, регулаторите преземаат конкретни заложби за соодветно и навремено спроведување на препораките утврдени од Стратегијата, со цел да се обезбедат услови за поддршка на иновациите, конкурентноста и пристапот до финансии, а притоа имајќи ја предвид заштитата на потрошувачите и инвеститорите и заштитата на финансискиот систем во целина.

За таа цел е воспоставена соодветна управувачка и организациска структура на ниво на регулаторите којашто опфаќа формирање:

1. Комитет за поддршка на развојот на иновациите во финансискиот систем во РСМ – **Комитет за финтек**, како главно меѓуинституционално координативно и надзорно тело за усвојување и одобрување на препораките од Стратегијата. Комитетот за финтек им дава насоки и препораки на останатите тела и работни групи, соработува и разменува информации со сите засегнати страни во земјата и меѓународни тела и

организации, врши оцена на ризиците поврзани со развојот и примената на финансиските технологии, вклучително и на ризиците за потрошувачите и инвеститорите и предлага активности за ублажување и/или спречување на тие ризици. Во работата на Комитетот за финтек учествуваат највисоките претставници од секој регулатор, а неговата работа се уредува со Меморандумот за соработка и со соодветен Деловник за работа.

2. Поткомитет за поддршка при спроведување на препораките од Стратегијата - **Поткомитет**, којшто во име на Комитетот за финтек се грижи за оперативното спроведување на оваа стратегија во целина и за редовно известување за постигнатиот напредок. Овој Поткомитет разработува детален план за спроведување на препораките од Стратегијата, со соодветна временска рамка за нивно спроведување, оцена на можните начини за примена на препораките во практиката, давање препораки за формирање посебни работни групи и користење човечки и финансиски ресурси, како и соработка и размена на информации со засегнатите страни. Во работата на Поткомитетот учествуваат соодветни стратегиски или тактички раководни лица од секој регулатор, а неговата работа се уредува со Меморандумот за соработка и со соодветен Деловник за работа.
3. Посебни **работни групи** коишто ќе имаат задача да работат на одделни препораки и коишто за преземените активности, извршените анализи и други документирани истражувања за примената на препораките во практика на редовна основа ќе го известуваат Поткомитетот.
4. **Секретаријат** за обезбедување административна поддршка на работењето на Комитетот за финтек и на Поткомитетот (**Секретаријат**), којшто обезбедува административна поддршка на работењето на Комитетот за финтек, Поткомитетот и работните групи, со одговорност за координирање на активностите, организирање состаноци на комитетите и работните групи, водење записници за одржаните состаноци и редовно доставување извештаи до комитетите. Начинот за работа на Секретаријатот се уредува со Меморандумот за соработка и со соодветните деловници за работа на Комитетот за финтек и Поткомитетот.

6. Процес на спроведување на препораките за регулаторите и предвидена временска динамика

Финтек-стратегијата за регулаторите е предмет на одобрување од страна на Комитетот за финтек којшто ја има крајната одговорност за ефикасно и навремено спроведување на препораките од стратегијата. Имајќи предвид дека овој Комитет има пред сè надзорна улога, се предвидува редовните активности за спроведувањето на препораките да бидат извршувани од посебни работни групи со учество на стручни лица од регулаторите чија работа ќе ја координира и ќе ја надгледува Поткомитетот. Заради постигнување повисок степен на ефикасност, се предвидува можност за ангажирање и на експерти (домашни или од странство) коишто би можеле да се вклучат во спроведувањето на одредени препораки. Задача на Поткомитетот е да ја оцени потребата за формирање работни групи, да го определи стручниот профил на лицата коишто потенцијално би биле вклучени во работата за одделна препорака или група препораки од Стратегијата и да достави соодветен предлог за усвојување од страна на Комитетот за финтек.

Откако ќе се формира работна група и ќе се определат стручните лица за спроведување на одредени препораки, Поткомитетот ги воведува во работата преку објаснување на препораката, потребниот ангажман и целите коишто треба да се постигнат доколку препораката се спроведува навремено и на ефикасен начин. Имајќи предвид дека може да постои поврзаност на неколку препораки, доколку има потреба, Поткомитетот може да ја сподели Финтек-стратегијата за регулаторите во целина заедно со Документот со детални препораки за регулаторите, со лицата од одредена работна група.

Секоја работна група има задача да ја анализира препораката, по потреба да спроведе дополнително истражување заради опфаќање на сите можни аспекти од предметната област и да достави документиран извештај за својата работа до Поткомитетот. За секоја препорака се предвидува работната група да има право да ги преземе следниве три опции:

1. Да ја прифати препораката, при што се дава можност работната група да додаде дополнителни аспекти за да помогне во спроведувањето.
2. Да ја измени препораката, така што таа би била материјално различна од првично предложената. Сепак, иако е дадена ваква можност, потребно е соодветно одобрување од страна на Комитетот за финтек, по претходно одобрение од Поткомитетот.
3. Да ја отфрли препораката со соодветно образложение. Доколку е заземен став за отфрлање на препораката, документираниот извештај на работната група треба да биде одобрен од Комитетот за финтек, по претходно одобрение од Поткомитетот. Работната група има право да препорача поинаков тек на активностите или да предложи друга препорака којашто ќе треба да биде разгледана и одобрена од страна на Комитетот за финтек.

За секоја препорака е предвиден систем на бодување и приоритет во спроведувањето. Резултатите од бодувањето и меѓузависноста на препораките овозможуваат поставување временска рамка за спроведување на препораките (прилог: Распоред со индикативна временска динамика за спроведување на препораките). Сепак, определената временска рамка претставува индикативна рамка при што работните групи проценуваат дали предложениот временски рок е соодветен за исполнување на препораката или ќе предложат ревидирање на рокот.

Исполнувањето на задачите на работните групи и извештаите за нивниот напредок ги следи Поткомитетот, при што за евентуалните барања за продолжување на индикативните рокови потребно е соодветно образложение.

7. Клучни ризици и предизвици во спроведувањето на Финтек-стратегијата за регулаторите

Документот со детални препораки за регулаторите содржи детална разработка на ризиците, предизвиците и предлог-активностите. Како составен дел на Финтек-стратегијата за регулаторите е и Водичот за оценка на ризиците коишто произлегуваат од иновациите засновани на финтек-компанији, којшто има за цел да им помогне на регулаторите за идентификување, проценка, мерење, ублажување и следење на ризиците коишто произлегуваат од иновациите засновани на финтек.

Регулаторите, преку своето учество во управувачката структура определена со оваа стратегија, треба да ги имаат предвид различните видови ризици и проактивно да развиваат стратегии за ублажување на нивните последици врз корисниците на финансиските услуги, финансиските институции, финансискиот систем како целина.

8. Следење и оцена на прогресот

Управувачката структура воспоставена со Финтек-стратегијата за регулаторите треба да обезбеди следење на сите иницијативи за спроведување, но и преземање соодветни дејствија, доколку се увидат тешкотии при извршувањето на препораките.

Со цел да се овозможи следење на напредокот при исполнувањето на препораките, за секоја препорака се определени т.н. клучни показатели за изведбата (англ. key performance indicators - KPIs) и т.н. клучни показатели за ризикот (англ. key risk indicators - KRIs). Овие показатели може да им послужат на работните групи како индикативни насоки, при што тие можат да утврдат и други показатели за мерење на резултатите. Откако ќе одлучат кои индикативни показатели од оваа стратегија ќе ги применуваат или ќе одлучат да применуваат други показатели за мерење на резултатите, работните групи редовно го известуваат Поткомитетот за напредокот.

Во идеални услови, секоја работна група преку Секретаријатот доставува месечни извештаи до Поткомитетот.

Поткомитетот изготвува извештај за напредокот во спроведувањето на препораките којшто го доставува до Комитетот за финтек еднаш на секои шест месеци, или почесто доколку е потребно.

